

Bölüm 6

Kardiyovasküler Profesyonellik ve Hekim-Sanayi İlişkisi

Hekimler, bilim adamları ve endüstri arasında, çeşitli sempozyum, toplantı, vs. aktiviteleri sırasında karşılıklı ilişkiler, etik değerler bakımından zaman zaman değerlendirilmeyi gerektiren noktalara gelmiştir. Kuşkusuz bilgi alışverişinde ve profesyonel uygulayıcı olarak hastaların bakım ve tedavisinde önemli katkıları olan bu tarz organizasyonlardaki ilişkilerin sınırlarının çizilmesi ve etik değerlere ters düşmeyecek davranış şekillerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Hekimler ve ilgili meslek gurupları, hastalarının sağlığı ve bakımını, kendi ilgi duydukları konuların önünde tutmak, önceliği hasta sağlığı ve iyileşmesine vermek durumundadır. Etik ilişkiler dendiğinde bu öncelik unutulmamalıdır. Çeşitli vesileler ile doktorlara sunulan hediyelerin, toplantı imkanlarının, sonuç olarak mutlaka hasta yararına olacak bir yönü olması gerekir.

Doktorlar, hasta bakımını etkileyecek tarzda, hediye, reklam kabul etmek, doğru olmayan-kanıtlanmamış bilgileri firma lehine kullanmaktan ve uygulamaktan kaçınmalıdır. İlaç firmaları ve genel olarak sağlık sektörü içinde çalışan sanayi firmalarının eğitim amacı dışında hediye, seyahat, vs. önerilerini kabul etmemelidirler.

Hekimler, sanayinin hasta bakımında kullanılan özel yöntem ve imkanlarını kullanırken, mali kazanç ve kaygılarının olmadığını belirtmelidirler. Hekim yatırım yapmış ise de bunu açıkça ifade etmelidir.

“American Medical Association” etik ve hediyeler kılavuzunda durum şu şekilde ifade edilmektedir (AMA’s House of Delegates June 17, 2001):

1- Hekimler, hastaların yararına olmayan ve değeri yüksek hediye kabul etmemelidir. Eğitime katkısı olan kitap, yemekli toplantılar kabul edilebilir. Para kabul edilemez. Kişisel ve aile yakınlarının kullanımı için ilaç numuneleri kabul edilebilir, fakat bu numuneler hastalarda kullanılmamalı, hastalarda kullanımını hiçbir şekilde etkilememelidir. Emekli olmayan hekimler, kendileri ve yakınlarının uzun süreli tedavileri için ilaç numunesi kabul ve

talep etmemelidir. Acil durumlarda ve hemen kullanılmak üzere yakınları ve kendisi için ilaç kabul edilebilir.

2- Maddi değeri düşük olan ve hastaların işlemlerinde kullanılan kalem, notluk, bloknot gibi hediyeler kabul edilebilir.

3- Eğitim amaçlı bilimsel toplantı ve kurslar verilebilir, bu durumlarda, endüstri finansal desteğini açıkça ortaya koymalı, bu konuda taraflı olmadığını beyan etmelidir.

4- Hekimler, konferans kayıt ücretleri dışında herhangi bir ödeme kabul etmemeli, doğrudan ödeme yapılmamalı, firmalar da vermemelidir.

5- Seyahat giderlerini, kişisel harcamaları veya hekimin zamanını karşılamaya yönelik direk veya doğrudan ödeme kabul edilmemelidir. Konferans ve toplantı programı içinde abartılı olmayan yemek ve sosyal olayların giderleri kabul edilebilir. Konferans verenler, konsültan ve aktif eğitici olarak görev alanlar makul ölçülerde honorarium, konaklama ve yemek gideri kabul edebilir. Toplantıya eğitici olarak katılmayanlara, eğitici, konsültan, vs. adı altında cep harçlığı verilmemelidir.

6- Önemli olduğu bilinen toplantılara katılması için akademik kurullarca seçilmiş öğrenci, asistan, doktor, araştırmacı, vs. ye katılmaya yetecek miktarda ödeme yapılabilir.

Ülkemizde, Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği (AİFD - Türkiye) İlaç ve Tanıtım İlkeleri

(Eylül 2004 kılavuzundan)

İlaç firmaları-sanayi kuruluşları ve hekimler, işleri icabı çok yakın ilişki içindedirler. İlaç ve/veya tıbbi malzemelerde yeniliklerin en önce hastaların yararına olması gerektiği akıldan çıkarılmamalıdır. Bu gelişmeleri hekimlere aktarmak sırasında kaçınılmaz olarak yoğun ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Bu ilişkilerde de belli kuralların ve çizgilerin olması gerekmektedir. Bu ilişki yumağında uyulması gereken etik davranış kurallarını şu şekilde özetleyebiliriz:

Ürün tanıtımı

- Tanıtımlarda, cep telefonu, faks, e-posta mesajları, sağlık mensubunun özel izni alınmadan kullanılmaz (7.7)
- İlaç, vs. tanıtımında veya kullanımına yönelik faaliyetlerde (her türlü toplantı, vs.), ilaç firması desteği varsa, destek açıkça belirtilmelidir (7.8)

Hediyeler ve teşvikler (madde 14)

- Mütevazı değeri olan ve çalışma alanında kullanılabilecek hediyeler verilebilir (14.2). Bunun dışında herhangi nakdi veya aynı avantaj sağlanamaz, teklif edilemez ve sözü verilemez (14.1). Verilecek küçük hediyeler, halka açık yerlerde kullanılmayacak şekilde tasarlanmalı, mesleki uygulamalar yardımcı nitelik taşımalıdır (14.3).
- Sağlık mensuplarına, şans oyunları veya bu tür oyunlardan gelen ödüller aracılığı ile tanıtım yapılamaz (14.5).

Hediye pozitif ve negatif listeleri

Hatırlatma olarak dağıtılan küçük hediyelerin maddi değeri 6 Euro'yu geçmemelidir. Ayrıca ek olarak, özel kullanım aletlerinin tavan değeri 100 Euro'yu geçmemelidir. Pozitif listeye uygun olma koşulları:

- Malzemeler hekimi bir ilaç yazmaya teşvik etmemelidir
- Maddi değeri 100 Euro'yu geçmemelidir
- Malzeme yalnızca medikal kullanıma yönelik olmalıdır

Pozitif liste örneği:

Steteskop, TA aleti, otoskop, oftalmoskop, laringoskop, refleks çekici, baş aynası, rinoskop, termometre, glukometre, dil basacağı, medikal büyüteç, kilo ve boy ölçerleri, eğitime yönelik CD, DVD, VCD ve benzerleri.

Tıbbi bilimsel kitap ve dergilerin dağıtımında sınır yoktur.

Negatif liste:

Buzdolabı, soğutucu, TV, Video, DVD-VCD-CD-çalar aletleri, klima, araba aksesuarları, saç kurutma makinası, termos.

Bilimsel ve eğitsel toplantılar ve ağırlama (madde 15)

- Firmalar, bilimsel toplantılar, tanıtım toplantıları, bilimsel kongreler ve benzer toplantılar dışında sağlık mensuplarına ağırlama yapamazlar (15.1)
- Ağırlama ve kabul etkinlikleri, toplantı amacını ikinci plana itecek nitelikte olamaz (15.2)
- Ağırlama ve finansal katkı, bilimsel aktivitelere aktif olarak katılmayan refakatçileri (örneğin eşler) kapsamamalıdır (15.5)
- Firmalarca, sağlık mensuplarına, harcanan zamanı telafi etmek üzere ödeme yapılamaz, vizite ücreti benzeri ödeme yapılamaz

Cezalar (madde 20)

Sağlık Bakanlığı, yönetmelikte kurallara aykırı tanıtım, toplantı, ağırlama, vs. yapan firmalar hakkında cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunabilir (kanunlar: 765, 4077, 4054, 3984, 1262, vs.)

Yardımcı kaynaklar

1. Popp RL, Smith SC Jr. Cardiovascular professionalism and ethics in the modern era. J Am Coll Cardiol 2004;44:1722-3.
2. Ethics manual. Fourth edition. American College of Physicians. Ann Intern Med 1998;128:576-94.
3. "American Medical Association" etik ve hediyeler kılavuzu (AMA's House of Delegates June 17, 2001).
4. Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği (AİFD - Türkiye) İlaç vs Tanıtım İlkeleri Kılavuzu, Eylül 2004.
5. Tıp Etiği ve Tıp Hukuku Derneği Bülteni. Ocak 2008, sayı 5, sayfa 19, www.teth.org.tr.